

Vivaah - Vishwaprakash (Sanskrit) A

Note - Published in Department of Prayog

श्रीगणेशायनमः अथविवाहप्रयोगः आत्मीयानर्थवेदः कार्यस्यमान्ज्यायांसः समभ्यर्च्य तेभ्योवधूवर
योरात्रिनक्षत्रघटनंशुभहस्तानिचविदित्वान्वयंशुद्धिमसापिंध्यंचवहभिः कुलचरैः सहसंप्रधार्य
गोत्रप्रवरनिर्णयंकृत्वाविवाहंकुर्यात् गोत्रप्रवरनिश्चयस्त्वयेसमावर्तनानंतरंयक्ष्यते अथप्रतिज्ञान्यथा
नुपपत्यानिश्चयतांबुलार्थं गोत्रप्रवराद्युच्चारणमाचरेत्तु वरोविवाहार्थं कर्मकुर्वन्विवाहात्प्राकृत्तु
यदिनेद्वितीयेसद्योवापुण्याहवाचनं पप्रतिष्ठापनांकुरार्पणप्रोक्षणप्रतिसरमातृकापूजनेडावाचनानि
कृत्वाद्वितीयेनांदीमुखब्राह्मणभोजनंचकृत्वातत्कालेस्मार्तपुण्याहंवाचयित्वा अनुहवभित्तिच उक्तातेवश
कुनेस्वस्तिनोमिमीतेत्यादिश्रीकुनान्मंत्रान्वाचयन्विवाहागारमेत्येवगीतवाद्यब्राह्मणसूवासिनीपुरः

Brihanmandiradhishwar Deshikendra
Shrimad Gokulnathji Maharaj
(Mumbai)

(Note - Few pages are missing)

P
R
A
B
O
D
H
O
T
S
A
V

2023

सरोगत्वापादौ प्रक्षाल्याचम्यद्वाः स्थितकलत्राभिषेकारार्त्तिकादर्शनाक्षतादिविक्षेपानंतरं तांबूलनारिकेलफला
दिहस्तः कन्यकापित्रादिदर्शितेमंगलासन उपविश्य पादौ प्रक्षाल्याचम्यश्रुदानीं स्तुनाचामैकपाण्याहते नै
नच तथैवावृतहस्तेन नापरिज्ञातहस्ततः आचम्य भट्टकर्णेभिः स्फुटारघ्येति पठित्वा यातासुधर्मप्रजासंपत्त्य
३ र्यं स्थियमुद्धैतिसंकल्पमदर्थं कन्यां वृणीध्वमिति च तारागुणीकृतानि दत्त्वा श्रुतिशीलसंपन्नान् कार्यकुत्रालांश्चतु
रो ब्राह्मणान् प्रेषयित्वा प्रसूगमंतेति द्वाभ्यां अभिमंत्रयते प्रसूगमंताधियसानस्य स क्षणि वरेभिर्वर्णैः अभिषु प्रसी
दत ॐ स्माकमिंदुभयं जुजोषति यस्मै नमोऽस्य स्यांधसो बुबोधति अनक्षराऋजवः संतु पंथा येभिः सखा योयंति
नो वरेयं समर्थमासंभोगो नो निनीयात्संजास्यत्यं स्तुतयमस्तु देवाः ते कन्यादातारंगत्वा ब्रुवते वरकन्ययोर्गोचप्र ९

वरपूर्वकं प्रपितामहपितामहपितृक्रमेण नामसंबंधपूर्वकं कन्यां वृणीयुः अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः प्रपौत्रायामु
कगोत्रस्यामुकशर्मणः पौत्रायामुकगोत्रस्यामुकशर्मणः पुत्रायामुकगोत्रायामुकवेदांतर्गतामुकशाखाध्यायि
नेअमुकशर्मणेयरायामुकगोत्रस्यामुकशर्मणः प्रपौत्रींअमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः पौत्रीं अमुकगोत्रस्यामुक
शर्मणः पुत्रींअमुकगोत्राममुकनान्नीसभायां कन्यां वृणीमह इत्युक्ते दाता बाह्वृणीध्वंतस्मै दास्यामीति
ब्रूयात् एषं त्रिर्गोत्रप्रवरनाममुक्त्वा ततः उभौ कन्यावरणदक्षिणां दद्यातां ततः कन्यादातानवसंख्याका
निपुणौ फलानि तं दुर्लभैः सह हस्ताभ्यां गृहीत्वा हरिद्राग्रंथिभिः सह प्रयतपाणिः शरणं प्रपद्ये स्वस्ति संवाधे
ष्वभयं नो अस्तु इति वरपित्रे दद्यात् कन्याविषये त्वं निश्चितो भवेति ब्रूयात् तथा वरपिता एकादशपुण्यफ

लानितं दुल्लहरिद्रासहितानि प्रयत्नपाणिरितिकन्यापित्रेदत्वा वरविषये निश्चितो भवेति ब्रूयात् इतिकन्यावरणं उन्मै
कन्यावरणदक्षिणां दद्यात् ततः कन्यादातानवरसंस्मृत्वा कानिपुगीफलानितं दुल्लैः सह हस्ताभ्यां गृहीत्वा हरिद्रागंधि
भिः सह प्रयत्नपाणिः शरणं प्रपद्ये स्वस्ति संवाधे च भयं नो जस्तु इति वरपित्रे दद्यात् कन्याविषये त्वं निश्चितो
भवेदिति ब्रूयात् तथा वरपितासकादत्रा पुगीफलानितं दुल्लहरिद्रासहितानि प्रयत्नपाणिरितिकन्यापित्रे द
त्वा वरविषये निश्चितो भवेति ब्रूयात् इतिकन्यावरणं तत्रा कन्यावरणदक्षिणां दद्यात् एवमेव प्रथमत एव
निश्चयतां ब्रूतमपि कुर्यात् गणेशवरुणपूजां कृत्वा च स्वमुद्रिकाभरणमिष्टपद्मान्नमिसफलानि वरपिता
कन्यायै दद्यात् अथ मधुपर्कः तत्र कन्यादाता वरस्य पुरत उदङ्मुखः सूरनातः सपत्नीक उपविश्य स्ना
२ ॐ भद्रं कर्णेभिः ॥ सुमुखश्चेत्सुक्ता कन्यावरणसिद्ध्यर्थं गणेशवरुणपूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्य २

तकाचार्यराजर्त्तिकृश्वशुरेभ्यः प्रदीयते मधुपर्कः परस्मैतेवत्सरादागतायदि अतएवमधुपर्कं कुर्यात् दाता
आचम्य क्रियां यः कुरुते मोहादनाचम्येहनस्तिकः भवन्ति तु चृथास्तस्य क्रियाः सर्वानसंज्ञायः प्राणानाय
म्य अद्येत्यादिउक्ताविवाहार्थमागतायस्नातकाय वरायाहणाकरिष्य इति संकल्प्य ~~पनेन वरुणेन~~
~~द्वय~~ विष्टरो विष्टरो विष्टरः प्रतिगृह्णामि कुर्वेदद्यात् वरः प्रतिगृह्णामि गृहीत्वा राष्ट्रभृदस्या
चार्या संदीमात्त्वद्योषं राष्ट्रभृदसि संन्नाउ संदीमात्त्वद्योषं इति क्षत्रियाः राष्ट्रभृदस्य धिपत्या संदीमा
त्त्वद्योषमिति वैश्याः ॥ इति नवकुंशनिर्मितउदगग्रे कूर्चे उपविशेत् कूर्चे तु त्रिविधं प्रोक्तं उत्तमं मध्य
माधमं नवभिः सप्तभिर्दभिः पंचभिः सूत्रवैष्टितंततः कूर्चभ्यामुदककलत्रांगृहीत्वा आपः पाद्या इति दाता

प्राह वरः आपः पादावनेजनीर्हि षंतं नाशयं तु मे अस्मिन्कुले ब्रह्मवर्चस्य सानि इति पाद्योदकमभिमंत्र्य पूर्वं
दक्षिणपादं दत्वा प्रक्षालयितारमुपस्पृश्य पत्न्या सह वरस्य चरणौ प्रक्षाल्य वरः मयि महो मयि यो मयींद्रियं येन।
वीर्यं मित्यात्मानं प्रत्यभिभूयेत् अपउपस्पृश्य ततो दाता अधोपरिस्थिताभ्यां कूर्वा सहस्रोदकं मन्मथं कलभ्यां
शमादाय अर्हणीया आप इत्युक्ते आमागन्य शशावर्चसा सः सृज पृथगा जसा च तस्मात्प्रियं प्रजानां कु
र्वधिपतिं पशूनां इति वरो भिमंत्र्यां जतौ दाता एकदेश आनीयमाने सति विराजो दोहोऽसि विराजो दोहम
शीय मम पद्माय विराज इति जप्त्वा ॥ समुद्रैवः प्रहिणोमि स्वां योनिं गच्छत अछिद्रः प्रजया भूया संमा पि
परासेचि मत्पथः इति पुरस्तान्निनीयमानः शेषमुदकमभिमंत्रयते अत्र दाता वराय वस्त्रयज्ञोपवीत

गोभूमिशय्यादीनिकर्णाभरणंगुलीयकानियथाशक्तिदत्त्वावरमलंकृत्य दधिमधुसंस्पृष्टं कांस्यपात्रं निधा-
यापरेण कांस्येनैव वर्षाय सापिधायपूर्ववत् कूर्चाभ्यां सहपरिगृह्य मधुपर्क इति त्रिरुक्ते वरः अथैव ॥ द्या
येयशोसि यशसो यशोसि ब्रह्मणो दीप्तिरसि तं मा प्रियं प्रजानां कुर्वधि पतिं पशूनां ॥ पुनः आभागन्निति च ०
इति द्वाभ्यां मधुपर्कमभिसेव्य अमृतोपस्तरणमसीत्यपः पीत्वा यन्मधुनो मध्व्यं परममन्नाद्यं वीर्यं ते माहं
मधुनो मध्व्येन परमेणान्नाद्येन वीर्येण परमोन्नादो मध्व्यो सानि इति मधुपर्कत्रिः प्राश्य पुनः तूष्मीद्विः प्रा-
श्यामृतपिधानमसीत्यपः पीत्वा च मेत् स्नात्वा पीत्वा क्षतेरुक्ते भुक्त्वा रथोपसर्पणे आचान्तः पुनराच्चा-
मेद्वा सोऽपि परिधाय च एवं दाता ददाति पुनर्दाता गौरिति त्रिः ब्रूयात् वरः गौरस्य पहतपाप्मा पाप्मानं जहि

इति गामभिर्मंत्र्यमम असुकशर्मणः असुष्यासुकदातुशर्मणः पाप्माहतः यज्ञो वर्धतां यज्ञस्य वृद्धिं मनुवर्धा
 पचितिरस्य पचितिं माकुर्व पचितो हं मनुष्येषु भूयासं गौर्ये नु भव्या मातारुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसादिस्या
 नाम मृतस्य नाभिः प्रणुवो चंचिकितुषे जनाय मा गामना गामादिति वधिषु पिवत्तु दकं तृणान्य तु इत्युपाः
 मूको मुत्सजते त्यत्रै रुक्ता गां विस्मृजेत् स्थिमनं भूतिमिच्छेत् केचरः साविशदत्तन्माक्षायितस्य ते शीयत
 न्तर्जंथाः इति नानै रुक्ता उं कल्पयते कश्चिद्ब्रूयात् इति मधुपर्कः ॥ ॥ अथ कन्यादानं अष्टवर्षाभवे कौ
 रीनववर्षा तु रोहिणी दद्यात् षोडशवर्षाभवे कन्या अतर्ध्वं रजस्वला ततः कन्या दाता पितृपितामहौ भ्राता सकु
 ल्यो जननी वामा लुलोयास्त्रिया सहो पविश्य प्राणाना यम्य प्राप्नुवः सन् समस्तपापक्षयद्वारा कूर्मपृष्ठ

दाता

आरभ्य सप्तर्षि मंडल पर्यंत कृतवालुका रात्रौ वर्ष सहस्रावसाने एकैक वालुका पक षणै क्रमेण सर्व राश्य पक
षण संमित काले दशा पूर्वा न्द्रापरान् आत्मना सह ब्रह्मलोकं गच्छति वाससिध्युत्तर काले विष्णु लोक प्राप्स्यर्थं लक्ष्मी
नारायण प्रीत्यर्थं कन्यादानं महं करिष्ये इति संकल्प्य वेणुवेत्रादि पात्र पूरित तंडुलेषु कन्यां प्राप्नुस्वी मुपवेश्य
तथैव तंडुल पूरित वेणुवेत्रादि पात्रे प्रस्यन्नु खमासीनं वरं गंध पुष्पाक्षतादिभिरभ्यर्च्य कन्या वरयोर्मध्ये तः पटं ध
त्वा वरस्य पादौ प्रक्षाल्य लेक्य पुष्प फलाक्षतैः सह कन्या कादक्षिणहस्त मुत्तानं गृहीत्वा सोदकं कन्या वरणवत्
गोत्रनामानि प्रपितामह पूर्वकनभिधाय कन्यां कनक संपन्नां कनकाभरणैर्युतां दास्यामि विष्मवेतुभ्यं
ब्रह्मलोकं जिगीषया विश्वं भराः सर्वभूताः साक्षिणः सर्वदेवताः कन्यामिमां प्रदास्यामि पितृणां तारणाय

च कन्ये ममाग्रतो भूयाः कन्ये मे देवि पार्श्वतः कन्ये मे सर्वतो भूयास्त्वहानां नमोक्षमाश्रुयां पुनर्गोत्रप्रवरमु-
 क्ता अमुकशर्मणः प्रपौत्राय अमुकशर्मणः पौत्राय अमुकशर्मणः पुत्राय अमुकशर्मणे वराय एवं पुनः
 कन्यकाया अपि गोत्रप्रवरमुक्ता अमुकशर्मणः प्रपौत्रीं अमुकशर्मणः पौत्रीं अमुकशर्मणः पुत्रीं अमुकगो-
 त्रां सुभद्रां कन्यां एवं पुनः ॥ चि- द- वारं गोत्रप्रवरादि कमुक्ता इमां सस्रवर्णां कन्यां प्रजापतिदेवतां अमुकगोत्रा-
 या अमुकवेदशाखाध्यायिने तुभ्यं प्रजापतिहस्त्वकर्मभ्यः प्रतिपादयामीति कन्यामुदकपूर्वं दत्वा स्वस्तीति प्रतिव-
 चनं वरः हस्तं ग्रहीत्वा देवस्य त्वा सवितुरित्यादि हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामि राजात्वावरुणो नयतु देवि दक्षिणे प्रजा-
 पतये कन्यां तेनामृतत्वमश्न्यां ॥ वयो दात्रे मयो मद्यमस्तु प्रतिगृहीत्रे कइदं कस्मा अदात् कामोदा

कामः कामाय

एषा ते कामदक्षिणा उत्तानस्त्वांगीरसः प्रति गृह्णातु ॥ इति प्र
(तिगृह्णीयात् ॥ ५)

ता कामः प्रतिगृहीता कामं समुद्रमावित्रा कामेन त्वा प्रतिगृह्णामि कामे तत्ते दाता कृतैस्तत्कन्यादानप्रतिष्ठा
सिद्ध्यर्थं इदं स्तवर्णमग्निदेवतं दक्षिणात्वेन संप्रददे इति दक्षिणां दद्यात्वरः स्वस्ति देवस्य त्वेति प्रतिगृह्य
राजात्वावरुणेन यत्तु देवि दक्षिणेन ये हिरण्यं ते नामृतं त्वमश्यामि त्यादिक इदं कस्मा अदत् इत्यादिकामैतत्ते ए
षा ते कामदक्षिणा उत्तानस्त्वांगीरसः प्रतिगृह्णातु इति प्रतिगृह्णीयात् ततो दाता धर्मं चार्थं च कामे च नातिचरि
तव्यां वदेत् नातिचरामीति वरो ब्रूयात् इति दाता कृतैस्तत्कन्यादानेन लक्ष्मीनारायणः प्रीणतु ततो वरः विवाह
वेद्यां विधिवदग्निं प्रतिष्ठाप्यालं कृत्य संप्ररक्षणं कृत्वा पुनः कन्यकाग्रां प्रति गत्वा ज्योतिषं कैर्दत्तं कृतं ज्योति
षा कायपुगीफलांनितां बुलाक्षतस्तवर्णानि हस्ते दत्त्वा मंगलाष्टकपाठानंतरं तद्वत्तं समूहं नैऋतं उत्तरस्मिन् उत्तरमि

एषा ते कामदक्षिणा उत्तानस्त्वांगीरसः प्रतिगृह्णीयात् ॥ १७ ॥

सा कामः प्रतिगृहीता कामं ॥ समुद्रमावित्रा कामेन त्वा प्रतिगृह्णामि कामैस्तनै दाता कृतैस्तत्कन्यादानप्रतिष्ठा
सिद्ध्यर्थं इदं ॥ स्ववर्णमग्निदेवतं दक्षिणात्वेन संप्रददे इति दक्षिणां दद्यात्वरः स्वस्ति देवस्य त्वेति प्रतिगृह्य
राजात्वावरुणो नयतु देवि दक्षिणे ग्रये हिरण्यं ते नामृतं त्वमश्नामि त्यादिक इदं कस्मा अदत् इत्यादिकामैस्तनै ए
षा ते कामदक्षिणा उत्तानस्त्वांगीरसः प्रतिगृह्णीयात् इति प्रतिगृह्णीयात् ततो दाता धर्मं चार्थं च कामे च नातिचरि
तव्या वदेत् नातिचरामीति वशे ब्रूयात् इति दाता कृतैस्तत्कन्यादानेन लक्ष्मी नारायणः प्रीणतु ततो वरः विवाह
वेद्यां विधिवदग्निं प्रतिष्ठाप्या लकृत्य संप्ररक्षणं कृत्वा पुनः कन्यकां शालां प्रतिगत्वा ज्योतिषि कैर्दत्तं कृतं ज्योति
षा कायपुगी फलानि तांबुलाश्च तत्स्ववर्णानि हस्ते दत्त्वा मंगलाष्टकपाठानंतरं तद्दत्तं समूहं हर्ते उत्तरस्मिन् उत्तरमि

तयेयमिति

प्र.

२ योतिषिकदत्तमुहूर्तमन्योन्यनिरीक्षणायप्रतीक्षेतां ॥ अत्र ब्राह्मणाः मंगलाष्टकानि पठेयुः ॥ ततो जाते मुहूर्ते उत्तरस्मिन्निति पठित्वा सुमुहूर्ते
मस्त्वित्युक्ते २

नेर्बर्धमासयोर्भवतो नानाचीर्ये भवतो हविष्मन्निधने पूर्वमहर्भवति हविष्मन्निधने मुत्तरे पतिष्विये इति सावधा
नीभूत्वा कन्यावरौ लक्ष्मीनारायणचिन्तनं कुर्वन्तौ पुगीफलहरिद्राजीराक्षतहस्तौ अन्योन्यं कन्यावरश्चिरसि वरः
कन्यकायाः शिरसि उभयोर्मध्यस्थिता वरणवस्त्रमपास्यान्योन्यं शिरस्यंजलिं विरज्जेत् एवं विधेः मुहूर्ते क
न्यां दृष्ट्वा च क्षर्षा उपसं हृत्या भ्रातृघ्नीं विरुणा पतिघ्नीं बृहस्पते इंशपुत्रघ्नीं लक्ष्म्यं तामस्यै सवितुः सेवइ
ति जपित्वा अघोरचक्ररपतिघ्नीं योधिशिवाय सुभ्यः कृमनाः कृवर्चाः जीवसूदेव कामाः स्योना शन्नो भवद्विप
देशं चतुष्पदे इत्यन्योन्यं समीक्षेतां त्रिवरवधौ संकल्पयतः उवाचाभ्यां कर्मणि कर्तव्यानि प्रजाश्चोत्पादितव्या यि २
इति अथ वरः अंगुष्ठे नोपमध्यमयाचांगुल्यादर्शः संगृह्य इदमहं यात्वयि पतिष्य लक्ष्मिस्तां निर्दिशामि इति ३१६

यजुषा तस्याध्वरो रंतरं दर्भेण प्रमज्ज्य प्रतीचीनं निरस्येत् हस्तं प्रक्षाल्य निमित्ते सति जीवां रुदंति विमयंते
अध्वरे दीर्घा मनु प्रसितिं दीधियुर्नरः वामं पितृभ्यो य इदं समे बिरेमयः पतिभ्यो जनयः परिषजे इति जपेत्
क्षत्कूरमुदं च त्वाप आस्ये ब्राह्मणास्तपनं हरंतु अवीरघ्नी रुदं च त्वापः इति युग्मान्विप्रान् स्नानीयाद्भ्यः प्रेषये
त् जले पूर्णं कलशं मानाया अर्यम्णो अग्निं परियंतु क्षिप्रं प्रतीक्षंतां चन्द्रो देवराश्च इति यजुषा तस्याः
त्रिरसि दर्भे एवं निधाय रवेन सारवे रथः रवे युगस्य चान्वीपते अमाता मिंद्राचिः पूर्व्यं करत्सूर्यं च र्वसं इति
तस्मिन् दक्षिणं बहिर्युगच्छिद्रं प्रतिष्ठाप्य शान्ते हिण्यं शमु शान्तापः शान्ते मेधी भवतु शान्ते युगस्य चि शान्त आपः
शान्त पवित्रा भवं त्वापत्या तन्वं सं सृजस्व इति सूवर्णं छिद्रं तर्थायः हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकां प्रचक्रमु

हिंत्वा वद्यमापः शतं पवित्रा वितता ह्यासताभिस्त्वा देवः सविता पुनातु हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः
कश्यपो या स्वग्निः या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णाः स्तास्त आपः शः स्यो नाभयंतु या साः राजा वरुणो याति मध्ये
स स्यान्ते अवपश्यं जनानां या अग्निं गर्भं दधिरे ० यासां देवा दिविकृण्वन्ति भक्षं या अंतरिक्षे बहु धानि विष्टाः
या अग्निं गर्भं दधिरे ० त्रिवेन त्वाचक्षुषा पश्यं आपः त्रिव या तन्वोपः स्पृशंतु त्वचंते घृतश्रुतः शुचयो याः पा
वका स्तास्त आपः शः स्यो नाभयंतु इति पंचभिर्मंत्रैर्विप्रा नीत षट्कलत्रोदकैः पुनः कलत्रयेत् सम्यक्
स्नापयित्वा ततः कुलदेवतासमीपे तु भोज्यं प्राणिपरितेति युवं वस्ति च ध्या च म्यं परित्यागिर्वणो गिरइ
माभयंतु विश्वतः वत्सायुमनु वत्थ योजुष्टाभयंतु जुष्टयः इत्यहतवासाभ्यां माछाद्यवध्वां आचंतायां आनासा

नारैमनसंप्रजाः सौभाग्यंतनूं अग्नेरनुव्रताभूत्वा संनह्ये सकृतायकं इतियोत्तेषां सीनां सनह्यति सप्रज
सस्त्वाचयः सपत्नीरुपसेदिम अग्ने सपत्नदंभनमदब्ध्या सौअराभ्यं इति वधूवस्त्वं विवाहकारयिचे आचा
र्याय दद्यात् आचार्यः सूर्येदेवीमुषसं रोचमानामर्य इत्यादि संजभा रेत्यंतं पठित्वा वस्त्वं गृह्णाति तेनाग्ने
अस्याः सपत्नी न भवति तथा चरुत्तिकारिका विवाहे यद्वधूवस्त्वं वा सां सिं ह्यपनायते वा सां सिं स्नातके दद्या
त् आचार्याय व्रतेषु च सपत्नीनां व्रतेष्वेव सूर्यां जामाति वेयतः इति दत्त्वा ततः गोपी प्रसादिकमलं कर्मा मां
गल्यंतं तु नानेन मम जीवने हेतुना कंठे बध्नामि सुभगे सा जीव शरदां शतमिति मंगल सूत्रं कंठे बध्वा नीललो
हिते भवतः कृत्या सक्तिर्व्यज्यते एधं ते अस्याः स्नातयः पतिर्वधेषु बध्यते इति सुवर्णमणिसंयुक्तं नीलमणि
कन्यापितुर्गौरीस्थापनगृहे वक्ष्यमाणमंत्रैस्तत्र देवतां पूजयित्वाऽभरणानि गौर्यैः समर्प्य वध्वाः कंठे बध्नीयात् तत्र मंगल सूत्रमंत्रः ३

गौर्यैसिंदूरं दत्वाग्नेनेवमंत्रेण वध्वै

सूचकं देव भ्राति समंगलीरियं वधूरिमां समेल पश्यत् सौभाग्यमस्यैदत्वा याथास्तं विपरेतन इति सिंदूरं दद्यात्
ततः श्वेतचोलिकां धत्वा हिरण्यरूपेति अलंकारं च धत्वा भौअचम्य वरः प्राणानायम्य अद्य पूर्णं० गौर्यैदिपू
जनं करिष्यावहे गौरीर्मिमाय यंबकं उमामहेश्वरीं संपूज्य - हीश्वरतेजस्वींश्च पुरुष एवेदमितिलक्ष्मीनाराय
णौ पूजयेत् गणानां त्वेति गणपतिं पूजयेत् षोडशो वचनैः संपूज्यो भौ सिंदूरं दद्यात् समंगलीति मंत्रेण ततः
वरः वध्वै सिंदूरं दद्यात् ततः सुवासिनीः गौर्यै वध्वै च सिंदूरं दत्तः तथा सुवासिनीं च संपूज्य
सौभाग्यद्रव्याणि जीरसेंधवहरिद्रा पुगीफल चणकदिदलेतंतुल्युतानि सबस्त्राणि च पात्राणि सुवासिनी
भ्यो दद्यात् अथ कपिलायान्नप्रयोगः वरः पूर्यभिमुखः कन्यापश्चिमाभिमुखः

३ पुण्यवर्धनं। शांतिरस्तु। पुष्टिरस्तु। तुष्टिरस्तु। वृद्धिरस्तु। अविघ्नमस्तु। आयुष्यमस्तु। आरोग्यमस्तु। स्वस्ति शिवं कर्मस्तु। ३

स्वी उभयत्र शुभ्रतुल पूरितपात्रद्वयं निधाय तदुपरि ससूत्रं दुग्धं पूरितपात्रद्वयं स्थाप्य वरः स्वांजलिना स्वपय
सावध्वंजलौ द्विरूपस्तीर्य द्विस्तुलानोप्यद्विरभिधारयति ततो वरं जज्ञावत्पुस्त्याभ्यामेव तं तुलपयोभामिवरु
त्सावध्वंजले रूपरिस्थाप्य सोदकं कलशमादाय ब्राह्मणैः सह कपित्थं स्तारयंतु दक्षिणाः पांतु बहुधैर्यं चास्तुदं
पत्योर्जन्मनश्च सद्यहे सदेव ते सह सोमेन नृयेतां शांतिरस्तु प्रजापतिः स्त्रियां यज्ञः मुच्योरदधात्सुपं का
मस्य तृप्तिमानंदं तस्याग्रे भाजयेद्दामोदप्रमोदे आनंदः मुच्योर्निहितः सुपः सृष्ट्वैव कामस्य तृप्त्याणि दक्षि
णानां प्रति ग्रहे मनसश्चित्तमाकृतिं वाचः सत्यमशीमहि पशूनां रूपमन्नस्य यज्ञः श्रीभ्रयतां मयि यथाहम
स्याजतपः स्त्रियै पुमान् यथा स्त्री तृप्तिपुः सिप्रिये प्रियैरेवं भगस्य तृप्त्याणि यज्ञस्य काम्यः प्रियः द

१ दामोत्यग्निर्वदति तेति वायुराह तत् हंतेति सत्यं चंद्रमाः॥ आदित्यः सत्यमोमिति आपः सतस्सत्यमाभरन् यशो
 यज्ञस्य दक्षिणां प्रजामेकामः समृध्यतामिति ब्रुवन्नंजलौ संततां मुदकुधाराः स्त्रावयति ततो मिथः शिरसो संतु
 खानावपतः एवं त्रिद्वितीयपर्याये वधूः स्वतंडुलपयोः पूर्वं वदं रंजलौ कुर्याद्वध्वं जलावाचार्यः कृत्वा कपि
 लाः स्तारयंति त्यादि पूर्ववत् कृत्वा पशवो मेकामः समृध्यतां इत्यावपतः तृतीयपर्याये तंडुलपयसी स
 ंसृज्य पूर्ववत् कृत्वा कपिलाः स्तारयंति त्यादि पूर्ववत् कृत्वा यज्ञो मेकामः समृध्यतामित्यन्योन्यमावपतः
 चतुर्थपर्याये पितृह्मी मेवं कुर्यातां सर्वो मेकामः समृध्यतामिति प्रजाः पशवो यज्ञः सर्व इति क्रमेण ब्रूया
 त्त्तमी चतुर्थकं अथा चक्रकृन्नाखीय चक्रं च वा इदमग्र इत्यादिभिः सूत्रं मुभयो वारिद्वयं प्रदक्षिणीकृ

सौवर्णहरिद्राग्रंथिवंधाश्रंबकमितिभस्मनाचिरुन्मृज्य

वरवधोःप्रतिसरबंधःकर्तव्यस्तत्रविधिः
तथा॥वरवधोःप्रतिसरःसंकल्पानंतरेस्मृतः

नव१

त्यनवर्कलोयथाभवतितथाकृत्वावरवधोःप्रतिसरबंधःकर्तव्यः तथा वरवधोःप्रतिसरःसंकल्पानं
स्मृतः यधूर्विश्वेनानेतिवरस्यप्रतिसरबंधधियात् वरः बहुरामेतिवधाः बध्नीयात्तत्तोमंवाक्ष
सः तथाकंन्यापिताकंन्यादत्तासंजतासिध्दर्थमंधादत्तदक्षिणाभिः ग्राहणान्मृजयेन् हस्तग्रहण
कालेवा पूर्वकः सदाएववाअविवाहेसांगफलप्राप्त्यर्थग्राहणभ्योदक्षिणोदद्यात् इतिकपिला
धाचनं अथमंगलाष्टकानियथा॥ ॥श्रीनारायणसरोजयुग्मममलंलोकत्रयेपावनंगंगाजन्मनिकेतनं
सुरतरुंभक्तप्रसादास्पदं नत्वामंगलपाठसिध्दिविधयेमौहूर्तिकानांसदासम्यक्सौम्यमुहूर्तदानसम
येवक्ष्येसुलग्नाष्टकं ब्रह्माविष्णुमहेश्वरौगणपतिः संक्रंदनोग्निर्यमोरक्षः पाशिमरुत्कुबेरपशुपाः

सर्वे सराः पद्मगाः भानुश्चंद्रकुजज्ञजीवभृगुजाः कृष्णोरगौ केतवश्चैते पांतु सदा सुलग्नसुमुखाः कुर्वंतु
चांमंगलं २ शक्तिः शंखमथांकुशध्वजसितछत्रप्रदीपप्रभाश्चाष्टौ वामरतो युक्तांभसहिताः सन्मंगलाः
सर्वदा ससीताक्षतजीरसेंधवनित्रापुगीफलोद्यागुदश्चैते पांतु घंटा नादमृदंगदुंदुभिरयैः प्रक्षालयन्त्या
द्वयो नाना मंगलगीतनृत्यनिबहेर्निर्वाणध्वनिः विप्राश्चैव च नानि नदः संपूर्ण शास्त्राद्यश्च वेदनि
ते पांतु ४ दूर्वाग्रं मधुपंचगव्यसहितं गोरोचनं श्रीफलं कर्पूरं दिक्कगंधवस्त्रनिचयाः श्रीचंदनादीनि
चत्वारिंशत्फलपुष्पपूर्णकलत्रा पुण्यांगनाभिर्वृताश्चैते पांतु मेवादि स्मृतयः पुराणततयः काव्यप्र
बंधादयः षट्चक्राः श्रुतयश्च तंत्रविधयः सूत्राणि भाष्याणि च सिद्धांता यमनादि जातकदृशोगर्गा

बभूधन्त रीर्भोहिनीविश्वसेतसुधामहंसदृषतायोगेश्वरेष्वर्षभः॥ बुधामूर्तिहलायुधोप्रनुरथोसंकर्षणः सत्यभुक्तसेनः कल्क्यनिरुद्धकोवृहदितोभानुः सदापातुवः॥ १५॥
युतोः श्रीवासुदेवः स्वयं श्रीसारस्वतधर्मसेतुमधुरानाथावनंमाधवं॥ वृंदावर्णमनंतपुष्पफलितंधन्याकलितं दाम्भजाचैतेपांतु॥ १॥ कृष्णः समस्त्यः कमठोवराहोव्या
॥ नृसिंहखर्वेजिमदग्निस्तुर्वधूवराभ्यांवरदाभवंतु॥ १॥ श्रीरामभद्रश्चसवासुदेवो नारायणः पूरुषवाजिबक्रौ॥ चतुःसनः कर्दमस्तु मुख्यावधूवराभ्यां॥ १॥

देकाः संनहिताश्चैतेपांतु॥ ६॥ दि३ः नागाँरयस्त्वनर्घ्यमणयस्त्रेधाविभक्ताग्नयः क्षमापातामुनयः प्र
सन्नकवयः संपूर्णज्ञास्त्राब्धयः संकल्पदुभकामधेनुसहिताश्चिंतामणिः कोसुमावर्षेपांतु सदाफल
नसमुखाः कुर्वंतुर्गामंगलं ७ श्रीवत्सान्वयनारसिंहचरितंशार्दूलविक्कीडितैः सेव्यंशत्रुहरंसमं
थितकरं चतानुरूपस्थितं पायादः सततं पदं सखतरधर्मार्थकामप्रदंसर्वेपांतु॥ ८॥ ब्रह्मर्षिदेवक
र्षसमाजएषगंधर्वयक्षोरगसिद्धसेधाः दैत्याः समुद्रागिरयः स्रुपर्णावधूवराभ्यांवरदाभवंतु
सीतानसूयादमयंतिकान्चश्रीसत्यभामादुपदात्मजान् सावित्र्यरुंधर्यपियाश्च सत्योवधू॥ २॥
कामोयसंतोमलयनिलेन्दू प्रीतीरतिश्चस्मरपट्टराज्ञोपौष्पाशरास्तेधनुरैष्यवन्ववधू॥ ३॥ आदि

वेकुं गजितनारदाः पृथुविभूधन्तरिमोहिनीविश्वसेतसुधामहंसद्वयभायोगेश्वरेष्वर्चयः ॥ बुधामूर्तिहलायुधोप्रनुरथोसंकर्षणः सत्यभुक्तसेनः कल्क्यनिरुद्धकोवृहदितो
प्रद्युम्नोभगवान्ध्रुवेचरयुतः श्रीवासुदेवः स्वयं श्रीसारस्वतधर्मसेतुमधुरानाथावनंमाधवं ॥ दृढारण्यमनंतपुण्यफलितंधन्याकलितंदात्मजाचेतेपांतु ॥ १० ॥ कृष्णः स
सोहरिर्दत्तसुयज्ञकामाः ॥ नृसिंहखर्वेजिमदग्निसूनुर्वधूवराभ्यांवरदाभवंतु ॥ गि १ ॥ श्रीरामभद्रश्चसवासुदेवोनारायणः पूरुषवाजिवक्रौ ॥ चतुःसनः कर्दमसूनु

दिकाः संनहिताश्चेतेपांतु ॥ ६ ॥ दि ३ ॥ नागाँरयस्त्वनर्घ्यमणयस्त्रेधाविभक्ताग्नयः क्षमापातामुनयः
सन्नकवयः संपूर्णज्ञास्त्राब्धयः संकल्पदुमकामधेनुसहिताश्चिंतामणिः कौस्तुभोवर्षेपांतुसदास
ग्नसुखाः कुर्वंतुर्वांमंगलं ७ श्रीवत्सनायनारसिंहचरितंशाईल्लविक्रीडितैः सेव्यंशत्रुहरं स
त्थितकरं चतानुरूपस्त्रिंशत्पादाः सततं परं सुखतरं धर्मार्थकामप्रदं सर्वेपांतु ॥ ८ ॥ ब्रह्मर्षिदेव
र्षिसमाजएषगंधर्वयक्षोरगसिद्धसंघाः देवाः समुद्रागिरयः स्रुपर्णावधूवराभ्यांवरदाभवंतु
१ सीतानसूयादमयंतिकाचश्रीसत्यभामाद्रुपदात्मजाच सावित्र्यरुंधत्यपियाश्च सत्योवधू ॥ २ ॥
कामोचसंतोमलयनिले ॥ ३ ॥ प्रीतीरतिश्चस्मरपटुशज्ञौपौष्पाशरास्तेधनुरैश्च वंचवधू ॥ ३ ॥ अति

त्यं चंद्राय निजसजीवशुक्रार्किराहुध्वजनामखेराः नक्षत्रराशिब्रजवारपूर्वावधू • ४ भागीरथीवेत्रवती
 कलिदाचर्मण्यतीभीमरथीचवेणा सरस्वतीचापिसमुद्रयुक्तावधू • ५ इंद्रोनलोधर्मपतिः सरक्षोजला
 धियोवायुरसौधमेनाः इंद्रोविरंचिः कमलादिगीशावधू • ६ इत्यादिचाशीर्वचना नैरंतरंधृत्याकरेणाक्ष
 तगंधपुष्पं ध्यात्वा हरिं सावरयेद्वरं तं शिवं च गौरीं च सरस्वतीं ७ उत्तरस्मिन्नुत्तरं नानैवार्धमासयोर्म
 यतो नानावीर्यं भवतो हविर्धनं पूर्वमहर्भयति हविष्कृन्निधनमुत्तरं प्रतिष्ठित्यै इति पठित्वा तदस्तमि
 त्रावरुणेति पठित्वा सुमुहूर्तमस्त्विति वधूवरावन्योन्यं शिरस्यक्षतमेलनं कुर्यात् ततः कपित्वा चाननं
 तरं ब्राम्हणाः मंत्राक्षतान्दकः तत्र मंत्राः ॐ तदस्तमित्रावरुणा य उदेतु य स्वाहा २ हो मुचेर्य मणं सोमा पूष

णाग्निरायुष्मान् घृतं निष्पिबत्यस्मे देवासो धाता ददातु त्राता युधा याग्नेयशस्त्रिन्वसवस्त्वोत्तरं बर्हिषउत्त
रबर्हियजमानलोक इयं वै पूर्वोत्तरस्मिन्नुत्तरं मूर्धानं मम तु नः सबुध्रा द्यायुस्तान् जातवेदः ज्ञातं
वर्धिनो यज्ञेन यज्ञं बृहस्पतेर्मर्मण्यपामतिं प्रजापतेस्तपसा सो दिक्षीतां सद्योजातो देवं देवाय न हिनश्यश
मादि स्यान्कामं नराशः शशमभिषानाय ब्रह्मणा दवा हूतौ चेत्तद्वत् नृणामात्मन्वानलोकस्य विद्धि न स्य नक्ष
रा गृभ्णाभिः जातो वषट् सो ष्यते बृहस्पतेयुवमेवाचंदस्वानो नियुद्धिर्हिरण्यवर्णो अश्यावती स्वं चरुणो यस्मै
स्वप्सनः पितेव सूत्रा मार्गभरे चिंदः रमयत मरुतोरुश दुशो गे प्रेत्यग्निर्नयेन देवा इंद्रो नृभि रजन दक्षो
नर्य प्रजां पुष्यै भागधेये नयः पावमानी रोदनर्म गानि च संते नसिंहं द्रायत्वा ते जस्वते ते जस्वतः श्रीणां म्य पां यो

इवणेदभैरिषास्त्रीसुरास्त्रीपत्नीप्रजाह्यात्मनस्तो नशान्तमेषाप्रतिष्ठादेवागतुविदोबहुग्वेगोमृगकंठे
 नान्नमावसथीयः राजाधिराजायाशिषमेवैतामाशास्तेयस्मिन्ब्रह्मयुगे हिरण्यं हिरण्यपात्रं नक्षत्रं पू
 र्णाहुतिमामूरजक्रीतोस्यद्यावतीः पर्याप्तैसहस्राक्षेण इतिपाकान्नमंत्रक्रमः ऋग्वेदमंत्राश्च उक्तदस्तु
 मित्रावरुणाभद्रंकर्णेभिः इविणोदः सवितापश्चातात् नवोनवोभवति इमेभोजाउदीर्घ्य अथमंत्राश्चतानं
 तरं वरवध्वौमंगलासनेऽपविश्यब्रान्हेणैः सहस्मार्तं पुण्याहं वाचयित्वा विवाहहोमं कुर्यातां लिथ्युद्धेखा
 नांतेवध्वासहविवाहहोमं कर्तुं तत्रादौ सुध्यर्थमिस्यादि १ ततो ग्निसिद्धिं विधाय चरः वधूं दक्षिणे हस्ते गृ
 हीत्वा पूषात्वेत इति वरः कन्यादक्षिणे हस्ते गृहीत्वा पूषात्वेतो नयतु हस्तगृह्याश्विनौत्वा प्रचहतां प्रथे